

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์หลักของรายงานทางการเงิน คือ เพื่อสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของบริษัทที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ในรูปแบบที่เข้าใจได้ ทันเวลา และมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจทางธุรกิจ ผู้ใช้รายงานทางการเงินแต่ละคนใช้รายงานทางการเงินเพื่อตอบสนองความต้องการข้อมูลที่แตกต่างกัน แม้จะดูเหมือนว่ารายงานทางการเงินไม่อาจตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ทุกกลุ่ม แต่ผู้ใช้รายงานทางการเงินส่วนใหญ่ก็มีความต้องการข้อมูลบางส่วนที่เหมือนกัน ตามปกติข้อมูลใดในรายงานทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ลงทุนได้ ข้อมูลนั้นก็มักจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้รายงานทางการเงินกลุ่มอื่นได้เช่นกัน การศึกษาถึงการใช้งายานประจำปีของผู้ลงทุนและผู้ให้กู้ในต่างประเทศพบว่า มีการใช้งายานประจำปีเพื่อการอ้างอิงทั่วไปสูงถึง 96 % รองลงมาคือการใช้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการประชุมกับผู้บริหาร 88% ตรวจสอบข้อมูลกับแหล่งข้อมูลอื่น 83% และใช้ในการพยากรณ์ 77% (Investor Information Needs and the Annual Report Financial Executives Research Foundation, 1987 อ้างถึงใน อังครัตน์ เจริญจิรายวัฒน์, 2541, หน้า 209) อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจในต่างประเทศถึงมุมมองของฝ่ายบริหาร พบว่า วัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงานประจำปีที่สำคัญ 3 ประการ คือ รายงานถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท 91.3% รายงานต่อผู้ถือหุ้นถึงผลของการทำหน้าที่ดูแลทรัพย์สินกิจการของฝ่ายบริหาร 94% และให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจของผู้ลงทุน 86.6% (“How Do CFOs Evaluate the Annual Report?” Financial Executive magazine, December 1986, p. 27 อ้างถึงใน อังครัตน์ เจริญจิรายวัฒน์, 2541, หน้า 210)

แม้บทบาทบัญชีของไทยระบุว่า งบการเงิน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรายงานทางการเงินเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจหากมีลักษณะเชิงคุณภาพครบถ้วนแล้ว จะจัดทำขึ้นภายใต้ข้อจำกัดบางประการ ซึ่งแม้บทบาทบัญชีของไทยระบุถึงข้อจำกัด 3 ประการของข้อมูลที่ปรากฏในงบการเงิน ได้แก่ 1. ความทันต่อเวลา 2. ความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนที่เสียไป และ 3. ความสมดุลของลักษณะเชิงคุณภาพ โดยที่ ข้อมูลที่มีประโยชน์ต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ของผู้ใช้งบการเงิน ข้อมูลจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้ก็ต่อเมื่อข้อมูลนั้นช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบันและอนาคต

รวมทั้งช่วยยืนยันหรือชี้ข้อผิดพลาดของผลการประเมินที่ผ่านมาของผู้ใช้งบการเงินได้ และความทันต่อเวลา หมายถึง การมีข้อมูลพร้อมเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทันต่อเวลา ซึ่งงบการเงินจะมีประโยชน์ลดลงหากกิจการไม่ได้นำเสนองบการเงินภายในเวลาอันสมควรกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการรายงานข้อมูลล่าช้าอาจทำให้ข้อมูลสูญเสียความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ฝ่ายบริหารจะต้องพิจารณาระหว่างประโยชน์ที่จะได้รับจากการรายงานที่ทันต่อเวลากับความเชื่อถือได้ของข้อมูลนั้น โดยการหาความสมดุลระหว่างความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงความต้องการของผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ หากกิจการจะรอจนกระทั่งทราบข้อมูลในทุกลักษณะก็จะเสนอรายงาน รายงานนั้นอาจมีความเชื่อถือได้สูง แต่ไม่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจในช่วงเวลานั้น ถ้าหากข้อมูลไม่สามารถตอบสนองได้ทันต่อเวลาหรือเปิดเผยหลังจากเหตุการณ์ผ่านไปนานแล้ว ข้อมูลนั้นก็จะมีความน่าเชื่อถือหรือไม่มีคุณค่าต่อการนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ ถึงแม้ว่าความทันต่อเวลาเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถทำให้ข้อมูลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจได้ แต่ถ้ามการเปิดเผยข้อมูลไม่ทันต่อเวลา ก็จะมีผลให้ข้อมูลนั้นขาดความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจไปทันที

การเปิดเผยข้อมูลที่ล่าช้า แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการซื้อขายหุ้นด้วยข้อมูลภายใน (Insider Trading) และการจัดสรรการใช้สินทรัพย์ขององค์กรผิดประเภท (Misapplication of Corporate Assets) ดังนั้น การรายงานข้อมูลที่ทันต่อเวลาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบรรเทาปัญหาการใช้ข้อมูลภายในในการซื้อขายหลักทรัพย์ ปัญหาข้อมูลรั่วไหล และปัญหาการปล่อยข่าวลือต่าง ๆ ในตลาดหลักทรัพย์ อีกทั้งการรายงานข้อมูลที่ทันต่อเวลาจะช่วยลดผลกระทบทั้งปัญหาด้านการกระทำผิดศีลธรรม (Moral Hazard) ด้วยการปกปิดข้อมูล และการที่ผู้บริหารเลือกเสนอแต่ข้อดีของตน (Adverse Selection) ซึ่งตามมุมมองของทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ที่ว่าตัวแทนมักจะเลือกรายงานข่าวดีเร็วกว่าข่าวไม่ดี เนื่องจากข่าวดีมีประโยชน์ต่อผลตอบแทนของตัวแทน ข่าวดีมีโอกาทำให้ผู้บริหารได้รับรางวัล ผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับข่าวดีจะเปิดเผยข่าวดีมากกว่าและเร็วกว่าข่าวไม่ดีและจะชะลอการเปิดเผยข่าวไม่ดีไว้เพราะหวังว่าในระหว่างการรออาจจะเกิดข่าวดีขึ้นเพื่อหักล้างจะได้ไม่ต้องอธิบายข่าวไม่ดี จากมุมมองด้านปัจจัยตัวแทน (Jensen & Meckling, 1976 Cited in Collis, Jarvis & Skerratt, 2004) กล่าวว่าความต้องการการตรวจสอบงบการเงินเกิดจากอสมมาตรของข้อมูล ตามข้อสมมติว่า ธรรมชาติของมนุษย์นั้นอ่อนแอ เชื่อถือไม่ได้ และต้องการทำการตรวจสอบ ดังนั้นงบการเงินจึงจำเป็นต้องให้มีผู้สอบบัญชีซึ่งเป็นอิสระและเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบัญชีเข้าทำการตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินเสียก่อน งานวิจัยของ Bamber et al., (1993 Cited in Ahmed and Kanarudin, 2003) พบว่ากว่าร้อยละ 70 ของ

กิจการที่ทดสอบต้องรอนกระทั่งถึงวันที่ในรายงานการสอบบัญชีจึงจะมีการประกาศค่าใด ดังนั้นจึงมีงานวิจัยตามมาอีกมากมายที่เป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีกับคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีผลทำให้การออกรายงานของผู้สอบบัญชีต้องล่าช้าออกไป งานวิจัยในอดีต ยังพบอีกว่าความทันต่อเวลาของการเปิดเผยข้อมูลมีผลต่อการตอบสนองของตลาดทุน กิจการที่เปิดเผยข้อมูลเร็ว นักลงทุนชื่นชอบมากกว่ากิจการที่เปิดเผยข้อมูลช้า (Givoli & Palmon, 1982; Chambers & Penman, 1984; Kross and Schroder, 1984 cited in Wermert, Dodd and Doucet, 1999)

หากอ้างอิงตามสถานการณ์การเข้าเล่นเกม (The Entry Game Scenario) กิจการที่กลัวการเข้าสู่อุตสาหกรรมของผู้เล่นรายใหม่น้อย จะตอบสนองความต้องการของตลาดด้วยการรายงานข้อมูลที่ทันต่อเวลา แต่กิจการที่กลัวการเข้าสู่อุตสาหกรรมของผู้เล่นรายใหม่มาก เมื่อบริษัทมีข่าวร้ายมักต้องการเปิดเผยข้อมูลเร็วเพื่อป้องกันคู่แข่งรายใหม่ที่จะเข้ามาในตลาด ขณะที่บริษัทที่มีข่าวดีอาจจะลอการเปิดเผยข้อมูลเพื่อไม่ให้ดึงดูดคู่แข่งรายใหม่ที่จะเข้ามาในตลาด (Healy & Palepu, 2001 Cited in Collis, Jarvis, & Skerratt, 2004) อย่างไรก็ตามต้นทุนความเป็นเจ้าของ (Proprietary Costs) ก็อาจมีติดอยู่กับการเปิดเผยข้อมูล ดังนั้นผู้ซื้อหลักทรัพย์จึงไม่สามารถตีความหรือสรุปว่าข้อมูลที่ผู้บริหารชะลอการเปิดเผยน่าจะเป็นข่าวไม่ดี เพราะข้อมูลนั้นอาจจะเป็นข่าวดีที่มีต้นทุนความเป็นเจ้าของอยู่ ในสถานการณ์เช่นนี้ สิ่งที่คุณซื้อหลักทรัพย์ทำได้ก็คือ การปกป้องราคาหลักทรัพย์ของตนเอง (Price Protection) โดยการสมมติสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด และคิดลดมูลค่าของกิจการลงจนถึงจุดที่ผู้บริหารเห็นว่าควรตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลจะให้ผลประโยชน์มากกว่า ผลการวิจัยในอดีตพบว่า ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับความทันต่อเวลาของงบการเงิน แสดงว่าขนาดของกิจการสามารถใช้เป็นตัวแทนของต้นทุนข้อมูลที่ประหยัดได้เนื่องจากบริษัทใหญ่มีแนวโน้มจะมีนักลงทุนรายใหญ่ และยังสามารถเป็นตัวแทนของต้นทุนความเป็นเจ้าของ เนื่องจากบริษัทใหญ่มีต้นทุนความเป็นเจ้าของต่ำเมื่อเทียบกับบริษัทที่เล็กกว่า (Radebaugh & Gray, 1997 Cited in Collis, Jarvis, & Skerratt, 2004)

สรุปได้ว่าผู้ใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ต้องการได้รับการรายงานที่ทันต่อเวลาเนื่องจากผู้ใช้สามารถนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสำหรับการตัดสินใจ อีกทั้งยังสามารถช่วยลดปัญหาการใช้ข้อมูลภายในในการซื้อขายหลักทรัพย์ และช่วยลดปัญหาข่าวลือ ข่าวปล่อยต่างๆ ในตลาดได้ด้วย งานวิจัยในอดีต ของ Kross and Schroeder (1984) และ Owusu-Ansah (2000) พบว่า ความทันต่อเวลาของการเปิดเผยข้อมูลมีผลต่อราคาหลักทรัพย์ในตลาด และมีปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับความทันต่อเวลาของการเปิดเผยข้อมูล แต่ยังไม่มียงานวิจัยที่ศึกษาแนวโน้มของความทันต่อเวลาในการ

เปิดเผยข้อมูล และคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล รวมทั้งการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจชะลอการเปิดเผยข้อมูลที่ทันต่อเวลา ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลและคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับความทันต่อเวลา รวมทั้งศึกษาการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูลที่ทันต่อเวลา และคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูลที่ทันต่อเวลา ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูลที่ทันต่อเวลา ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจชะลอการเปิดเผยข้อมูลที่ทันต่อเวลา ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานของการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล ทั้งช่วงเวลารอการออกรายงานของผู้สอบบัญชี (Audit Report Lead-Time) และช่วงเวลารอการเปิดเผยข้อมูล (Lead-Time to Disclosure) และการศึกษาถึง การตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูล (Discretionary Delay) รวมทั้งการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล และการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจในชะลอการเปิดเผยข้อมูล ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยที่งานวิจัยนี้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัว คือ 1. ช่วงเวลารอการออกรายงานของผู้สอบบัญชี 2. ช่วงเวลารอการเปิดเผยข้อมูล และ 3. การตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูล กับตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามซึ่งเป็นปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการ (Firm-Specific

Factor) จำนวน 8 ตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรเกี่ยวกับขนาดของกิจการ สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านขนาดของกิจการ ผลการวิจัยในอดีตพบว่าขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลารายงานต่าง ๆ เช่น Boonlert-U-Thai, Patz and Saudagaran (2002) พบว่าขนาดของกิจการซึ่งวัดจากขนาดของสินทรัพย์รวม กิจการขนาดใหญ่ จะมีระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี น้อยกว่ากิจการขนาดเล็ก Wermert, Dodd, and Doucet (1999) พบว่าขนาดของกิจการซึ่งวัดจากขนาดของสินทรัพย์รวม กิจการขนาดใหญ่จะมีระยะเวลาที่กิจการใช้ในการปิดบัญชี และระยะเวลาที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการปฏิบัติงานน้อยกว่ากิจการขนาดเล็ก Dyer IV and Mc Hugh (1975) พบว่าขนาดของกิจการซึ่งวัดจากมูลค่าทางการตลาดรวมมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี ผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่ากิจการขนาดใหญ่จะเปิดเผยข้อมูลเร็วกว่ากิจการขนาดเล็ก แต่อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยบางฉบับพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน เช่น Hossain and Taylor (1998) ที่วัดขนาดของกิจการด้วยขนาดของสินทรัพย์รวม และ Ahmed and Kamarudin (2003) ที่วัดขนาดของกิจการด้วยขนาดของสินทรัพย์รวมเช่นกัน

งานวิจัยในอดีตพบว่ามีหลายสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยด้านขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนวันในการออกรายงานต่าง ๆ เช่น 1. กิจการขนาดใหญ่ส่วนมากจะมีระบบการควบคุมภายในที่ดี รวมทั้งมีการสอบทานงบการเงินระหว่างกาลที่ละเอียดถี่ถ้วนทำให้โอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาดในงบการเงินน้อยลง ทำให้ความเสี่ยงในการตรวจสอบลดลง ผู้สอบบัญชีจึงใช้เวลาในการตรวจสอบน้อยลง (Carslaw & Kaplan 1991) 2. กิจการขนาดใหญ่มีความสามารถในการจ่ายค่าสอบบัญชีในอัตราที่สูง หรือสามารถจ้างสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานตรวจสอบ ทำให้ให้ผู้สอบบัญชีสามารถสรุปผลการตรวจสอบได้เร็ว 3. ผู้บริหารกิจการขนาดใหญ่พยายามเร่งเปิดเผยข้อมูลให้เร็วที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ เนื่องจากกิจการขนาดใหญ่มักจะถูกจับตามองอย่างใกล้ชิดจากนักลงทุน นักวิเคราะห์ หน่วยงานราชการ รวมทั้งกิจการอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Abdulla, 1996; Dyer IV and Mc Hugh, 1975) และ 4. กิจการขนาดใหญ่มีศักยภาพในการเร่งให้ผู้สอบบัญชีเริ่มปฏิบัติงานและสรุปผลการตรวจสอบได้ภายในเวลาที่กำหนด (Carslaw & Kaplan, 1991)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ 1. สินทรัพย์รวม (Total Assets) และ 2. มูลค่าทางการตลาดของกิจการ (Market Capitalization) เป็นตัวแทนของปัจจัยขนาดของกิจการ

ตัวแปรเกี่ยวกับผลกระทบของข่าวดี/ ข่าวร้าย สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านข่าวดี/ ข่าวร้ายของกิจการ ผลการวิจัยในอดีตพบว่าข่าวดี/ ข่าวร้ายของกิจการมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลารายงานต่าง ๆ เช่น Wermert, Dodd, and Doucet (1999) พบว่า กิจการที่มีผลการ

ดำเนินงานขาดทุนจะมีระยะเวลาที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการปฏิบัติงานมาก Boonlert-U-Thai, Patz, & Saudagaran (2002) พบว่า กิจการที่มี อัตราส่วนกำไรต่อหุ้นสูงจะมีช่วงเวลาในการออกรายงาน การสอบบัญชีน้อย Ahmed and Kamarudin (2003) พบว่า กิจการที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนจะมีช่วงเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีน้อย Leventis and Weetman (2004) พบว่า กิจการที่มีการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการทำกำไร ซึ่งวัดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วน ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (EBIT/ Equity) สูงจะมีช่วงเวลาในการออกรายงานน้อย และการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอรายงาน (Discretionary Delay) ซึ่งวัดจากอัตราส่วนของเวลาที่ฝ่ายบริหารไม่เผยแพร่งบการเงินหลังจากผู้สอบบัญชีลงนามน้อย Carslaw and Kaplan (1991) พบว่า ผลประกอบการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี Ng and Tai (1994) พบว่า การเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี งานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม แต่อย่างไรก็ดีมีงานวิจัยบางฉบับพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน เช่น Boonlert-U-Thai, Patz, and Saudagaran (2002) พบว่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี และ Hossain and Taylor (1998) ที่ใช้ความสามารถในการทำกำไรซึ่งวัดจากผลกำไรขาดทุนประจำงวดเป็นตัวแทนของข่าวดี/ข่าวร้าย พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี Ashton, Willingham & and Elliott (1987) และ Dyer IV and Mc Hugh (1975) ที่ใช้อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรเป็นตัวแทนของข่าวดี/ข่าวร้าย พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับช่วงเวลารอการเปิดเผยข้อมูล

งานวิจัยในอดีตพบว่า มีหลายสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยเกี่ยวกับข่าวดี/ข่าวร้ายของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับช่วงเวลารอการรายงานต่าง ๆ เช่น 1.การที่กิจการมีผลการดำเนินงานไม่ดีพยายามรายงานให้ช้าที่สุดเพื่อชะลอเวลาในการที่จะต้องอธิบายสาเหตุของการมีข่าวไม่ดี (Ashton, Willingham, & Elliott, 1987) 2. กิจการที่มีผลการดำเนินงานดีจะพยายามรายงานให้เร็วที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีผลการดำเนินงานดีกว่ากิจการอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Hossain & Taylor, 1998) 3. ผู้สอบบัญชีมักจะตรวจสอบมากขึ้นหรือเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้นในการตรวจสอบสำหรับกิจการที่มีผลการดำเนินงานไม่ดีเนื่องจากผู้สอบบัญชีเชื่อว่ากิจการที่มีผลการดำเนินงานไม่ดีน่าจะมีปัญหาทางการเงิน หรือเกิดการทุจริตภายในองค์กร (Carslaw & Kaplan, 1991)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ 1. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity Ratio) 2. อัตราส่วนกำไรต่อหุ้น (Earnings Per Share) และ 3. การเปลี่ยนแปลงของกำไร

(Changes in Earnings) เป็นตัวแทนของข่าวดี/ ข่าวร้าย

ตัวแปรระยะเวลาในการเป็นบริษัทจดทะเบียน (Period of The Status As Listed Company) สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านระยะเวลาในการเป็นบริษัทจดทะเบียนของกิจการ ผลการวิจัยในอดีตพบว่า ระยะเวลาในการเป็นบริษัทจดทะเบียนของกิจการ มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลารอการรายงานต่าง ๆ เช่น Boonlert-U-Thai, Patz, and Saudagaran (2002) พบว่า จำนวนปีนับแต่บริษัทเริ่มเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี Owusu-Ansah (2000) พบว่าอายุของกิจการ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม กับระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

งานวิจัยในอดีตพบว่า มีหลายสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยเกี่ยวกับ ระยะเวลาในการเป็นบริษัทจดทะเบียนของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับช่วงเวลารอการรายงานต่าง ๆ เช่น

1. กิจการที่มีระยะเวลาในการเป็นบริษัทจดทะเบียนนานมักจะมีการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน และการควบคุมภายในที่ดี สามารถจัดการทางการเงินที่ละเอียดถี่ถ้วน ทำให้โอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาดในการเงินน้อยลง ทำให้ความเสี่ยงในการตรวจสอบลดลง ผู้สอบบัญชีจึงใช้เวลาในการตรวจสอบน้อยลง (Boonlert-U-Thai, Patz, & Saudagaran, 2002)
2. ผู้บริหารกิจการในบริษัทจดทะเบียนที่เก่าแก่ พยายามเร่งเปิดเผยข้อมูลให้เร็วที่สุดเท่าที่สามารถทำได้เนื่องจากถูกจับตามองอย่างใกล้ชิดจากนักลงทุน นักวิเคราะห์ หน่วยงานราชการรวมทั้งกิจการอื่นในอุตสาหกรรม (Carslaw & Kaplan, 1991)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ จำนวนปีนับแต่บริษัทเริ่มเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นตัวแทนของปัจจัยระยะเวลาในการเป็นบริษัทจดทะเบียน

ตัวแปรจำนวนกิจการที่เกี่ยวข้องกัน (Number of Subsidiaries and Associated Companies) สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านจำนวนกิจการที่เกี่ยวข้องกันผลการวิจัยในอดีตพบว่า จำนวนของกิจการที่เกี่ยวข้องกันมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับช่วงเวลารอการรายงานต่าง ๆ เช่น Boonlert-U-Thai, Patz, and Saudagaran (2002) พบว่าจำนวนของกิจการที่เกี่ยวข้องกันมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี Ashton, Willingham, And Elliott (1987) และ Wermert, Dodd, and Doucet (1999) พบว่ากิจการที่มีจำนวนหน่วยงานมากจะมีระยะเวลาที่กิจการใช้ในการปิดบัญชี และระยะเวลาที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการปฏิบัติงานมาก ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

งานวิจัยในอดีตพบว่าสาเหตุที่ปัจจัยด้านจำนวนกิจการที่เกี่ยวข้องกันของกิจการที่ศึกษา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการออกรายงานต่าง ๆ เนื่องจาก กิจการมีความ

จำเป็นต้องรอนจนกระทั่งได้รับข้อมูลจากกิจการที่เกี่ยวข้องกันครบถ้วนก่อน จึงจะสามารถทำการปิดบัญชีสิ้นปีได้ จึงมีผลให้ระยะเวลาในการออกรายงานเพิ่มขึ้น (Boonlert-U-Thai, Patz, &

Saudagaran, 2002; Ashton, Willingham, & Elliott, 1987; Wermert, Dodd, & Doucet, 1999)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้จำนวนบริษัทรวม/ ย่อย ที่กิจการต้องบันทึกบัญชีด้วยวิธีส่วนได้เสียหรือต้องจัดทำงบการเงินรวม เป็นตัวแทนของกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

ตัวแปรภาระหนี้สินของกิจการ (Leverage) สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านภาระหนี้สินของกิจการ ผลการวิจัยในอดีตพบว่า ภาระหนี้สินของกิจการมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาออกรายงานต่าง ๆ เช่น Abdulla (1996) พบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี Boonlert-U-Thai, Patz, and Saudagaran (2002) พบว่ากิจการที่มี อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวมสูงจะมีช่วงเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีมาก Ahmed and Kamarudin (2003) พบว่า กิจการที่มี อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมสูงจะมีช่วงเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีมาก งานวิจัยในอดีตส่วนมากใช้ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน หรืออัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม เป็นตัวแทนของภาระหนี้สินของกิจการ ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่ามีความสัมพันธ์กันแต่ทิศทางไม่แน่นอน แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยบางฉบับพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน เช่น Hossain and Taylor (1998) พบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติกับช่วงเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี Carslaw and Kaplan (1991) พบว่า อัตราส่วนการมีหนี้สินไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี

งานวิจัยในอดีตพบว่า สาเหตุที่อัตราการมีภาระหนี้สินของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางที่ไม่แน่นอน น่าจะมีสาเหตุจาก 1. การตรวจสอบหนี้สินต้องใช้เวลามากกว่าการตรวจสอบส่วนทุนของกิจการ ดังนั้นบริษัทที่มีอัตราการมีภาระหนี้สินสูงจึงมีความจำเป็นต้องใช้เวลาในการตรวจสอบมากกว่ากิจการที่มีอัตราการมีภาระหนี้สินต่ำ (Boonlert-U-Thai, Patz, & Saudagaran, 2002) 2. กิจการที่มีภาระหนี้สินสูง (High-Gearred Companies) แสดงถึงการมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากการมีภาระหนี้สินสูงแสดงให้เห็นว่ากิจการน่าจะมีปัญหาทางการเงิน การบริหารงานที่ผิดพลาด การทุจริต ยิ่งกว่านั้นในอนาคต กิจการอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือการดำรงอยู่ของกิจการ ดังนั้นผู้สอบบัญชีจึงต้องใช้เวลาในการตรวจสอบมากขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการมีปัญหาด้านกฎหมายในอนาคต (Owusu-Ansah, 2000; Ahmed and Kamarudin, 2003) และ 3. การที่กิจการที่มีอัตราภาระหนี้สินสูง มีการเปิดเผยข้อมูลเร็ว เนื่องจากถูกบังคับจากเจ้าหนี้ให้นำเสนอรายงานทางการเงินที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีแล้วให้เร็วขึ้น (Abdulla, 1996)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้อัตราส่วนเงินกู้ยืมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวแทนของอัตรา

การมีภาระหนี้สินของกิจการ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

การศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล โดยใช้ช่วงเวลารอการออกรายงานของผู้สอบบัญชี เป็นตัวแทนของความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล กำหนดสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H₁: มีปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการอย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติกับช่วงเวลารอการออกรายงานของผู้สอบบัญชี

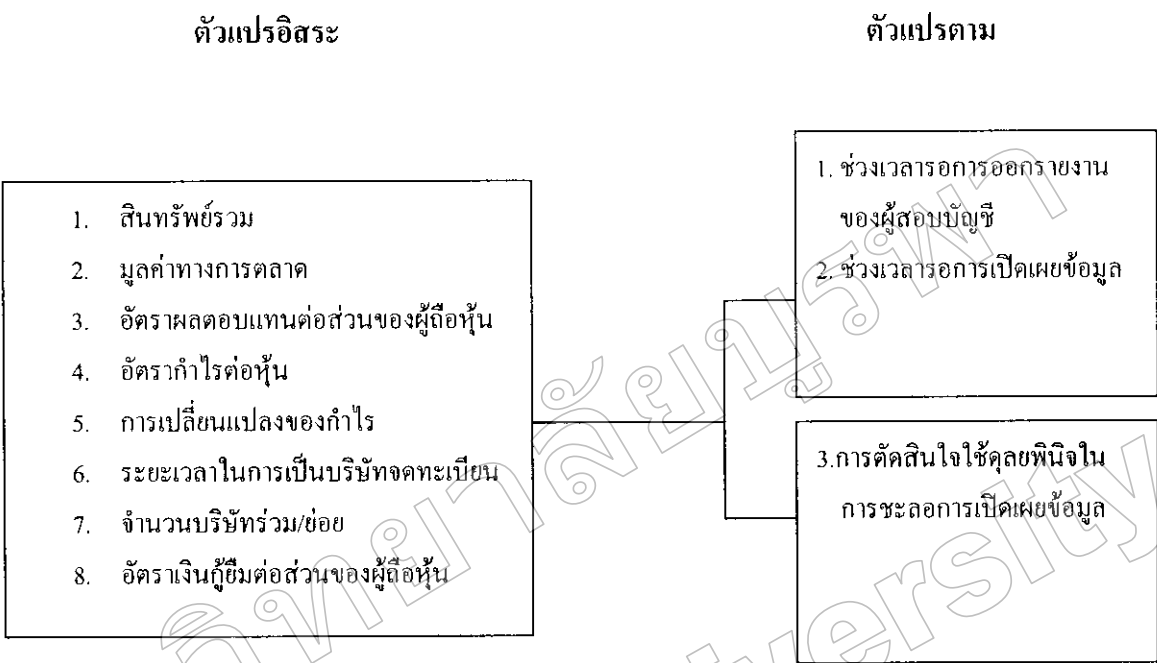
การศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล โดยใช้ช่วงเวลารอการเปิดเผยข้อมูล เป็นตัวแทนของความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล กำหนดสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H₂: มีปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการอย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติกับช่วงเวลารอการเปิดเผยข้อมูล

การศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูล เนื่องจากผู้วิจัยพบว่า มีงานวิจัยของ Leventis and Weetman (2004) เพียงฉบับเดียวที่ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูลที่ทันต่อเวลา (Discretionary Delay) และพบว่าผลกระทบของข่าวดี/ ข่าวร้าย มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูล และ ความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลซึ่งวัดจากช่วงเวลารอการรายงาน ผู้วิจัยจึงทดสอบกับตัวแปรอื่น ๆ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูล โดยมีตัวแปรผลกระทบของข่าวดี/ข่าวร้าย เป็นตัวแปรร่วม ของ ความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูล กับ การตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูลที่ทันต่อเวลา โดยกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H₃: มีปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการอย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติกับการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

งานวิจัยเกี่ยวกับความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลในประเทศไทยยังมีน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาถึงการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูลและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจชะลอการเปิดเผยข้อมูลที่ทันต่อเวลา ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยังไม่เคยมีผู้ศึกษากันกว้างมาก่อน ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มบุคคลดังนี้

1. ผู้ใช้งบการเงิน ปัจจุบันการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูลที่ทันต่อเวลาในประเทศไทย เป็นเรื่องที่สามารถทำได้โดยไม่ขัดต่อหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป เนื่องจากพฤติกรรมการตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูลที่ทันต่อเวลาอาศัยช่องว่างของกฎระเบียบข้อบังคับของทางราชการรวมทั้งมาตรฐานการบัญชีก็มิได้มีการวางหลักเกณฑ์ไว้แต่อย่างใด ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นแนวทางสำหรับผู้ใช้งบการเงินเพื่อประกอบการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ได้พิจารณา เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินที่อาจจะเกิดขึ้นได้
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเปิดเผยข้อมูล หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับ

การควบคุมการจัดทำและนำเสนอรายงานทางการเงินรวมทั้งความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปัจจุบันได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้กว้าง ๆ เพียงว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างซื่อสัตย์สุจริตภายในกึ่งวันนับแต่วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี ดังนั้นผู้บริหารของกิจการจึงสามารถใช้ดุลยพินิจได้ว่าจะเปิดเผยข้อมูลเมื่อใดคนจึงจะได้รับประโยชน์มากที่สุด โดยที่ไม่ล่าช้าเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แต่การตัดสินใจดังกล่าวอาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินอื่นได้ประโยชน์จากการใช้งบการเงินสำหรับการตัดสินใจทางเศรษฐกิจลดลง ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณา ออกหลักเกณฑ์ในการควบคุมการจัดทำและนำเสนอรายงานทางการเงิน รวมทั้งความทันต่อเวลาในการเปิดเผยข้อมูลด้วย

3. นักวิชาการ ผู้วิจัย และผู้ที่สนใจ งานวิจัยฉบับนี้สามารถใช้เป็นหลักฐานทางวิชาการเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและการวิจัยโดย ผู้วิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูล นักวิชาการสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในวิชาชีพบัญชี และสุดท้ายเพื่อเป็นหลักฐานทางวิชาการสำหรับผู้สนใจที่จะนำไปศึกษาเพิ่มเติม หรือเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2545-2547 และข้อมูลบางส่วนในปี พ.ศ. 2544 เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยศึกษาเฉพาะบริษัทที่มีข้อมูลตรงตามสมมติฐานของการวิจัย ทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้น กลุ่มธนาคาร ธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ ธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากการจัดประเภทรายการสินทรัพย์ นั้นสิ้นรวมทั้งการรับรู้รายได้ แตกต่างจากกลุ่มอื่น และไม่ศึกษากลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงาน เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวไม่อยู่ในหมวดอุตสาหกรรมปกติ และอาจมีตัวแปรหรือข้อจำกัดอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อผลการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทันต่อเวลา (Timeliness) หมายถึง การมีข้อมูลพร้อมเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทันต่อเวลา

ช่วงเวลารอการออกรายงานของผู้สอบบัญชี หมายถึง จำนวนวันระหว่างวันปิดบัญชีสิ้นปีถึงวันที่ลงใบรายงานของผู้สอบบัญชี

ช่วงเวลารอการเปิดเผยข้อมูล หมายถึง จำนวนวันระหว่างวันปิดบัญชีสิ้นปีถึงวันที่นำส่ง

งบการเงินต่อตลาดหลักทรัพย์

ช่วงเวลาที่สามารถชะลอการเปิดเผยข้อมูล หมายถึง จำนวนวันระหว่างวันที่ลงในรายงานของผู้สอบบัญชีถึงวันที่กำหนดส่งงบการเงินตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การตัดสินใจใช้ดุลยพินิจชะลอการเปิดเผยข้อมูล (Discretionary Delay) หมายถึง อัตราส่วนจำนวนวันระหว่างวันที่ลงในรายงานของผู้สอบบัญชี ถึงวันที่นำส่งงบการเงินต่อตลาดหลักทรัพย์ หาคด้วย จำนวนวันระหว่างวันที่ลงในรายงานของผู้สอบบัญชี ถึงวันครบกำหนดส่งงบการเงิน ตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย